

TOELICHTING BIJ HET GEZAMENLIJK KADER VAN DE EU/OESO-INFE VOOR FINANCIËLE COMPETENTIES (FINCOMP) VOOR VOLWASSENEN

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING.....	2
1.1.	De context en doelstellingen van het kader voor financiële competenties	2
1.2.	Mogelijke gebruiksgeschiedenissen	3
1.3.	De ontwikkeling van het kader voor financiële competenties.....	4
2.	NAVIGEREN IN HET KADER VOOR FINANCIËLE COMPETENTIES ..	5
2.1.	De structuur van het kader.....	5
2.1.1.	Inhoudsgebied 1: geld en transacties	6
2.1.2.	Inhoudsgebied 2: planning en beheer van financiën	6
2.1.3.	Inhoudsgebied 3: risico en rendement	7
2.1.4.	Inhoudsgebied 4: financieel landschap.....	7
2.2.	Horizontale dimensies van het kader.....	8
2.2.1.	Digitale financiële competenties	8
2.2.2.	Competenties op het gebied van duurzame financiering.....	9
2.2.3.	Financiële veerkracht.....	10
2.2.4.	Essentiële competenties	10
2.3.	Tool om competenties te filteren op basis van de behoeften van de gebruiker.....	11
3.	VOLGENDE STAPPEN	12
3.1.	Bevordering van het gebruik van het kader voor financiële competenties voor volwassenen	12
3.2.	Ontwikkeling van een kader voor financiële competenties voor kinderen en jongeren (jonger dan 18 jaar).....	12
4.	WOORDENLIJST.....	12

1. INLEIDING

1.1. De context en doelstellingen van het kader voor financiële competenties

In dit document wordt het gezamenlijk kader van de EU/OESO-INFE voor financiële competenties voor volwassenen gepresenteerd. In het actieplan voor de kapitaalmarktenunie van 2020¹ heeft de Europese Commissie zich ertoe verbonden een haalbaarheidsonderzoek uit te voeren over de ontwikkeling van een Europees kader voor financiële competenties. Na de publicatie van de resultaten van het haalbaarheidsonderzoek² in 2021 zijn de Commissie en de OESO-INFE (International Network for Financial Education van de OESO) een samenwerking begonnen voor de ontwikkeling van een **gezamenlijk kader van de EU/OESO-INFE voor financiële competenties voor volwassenen**. Het gezamenlijke project is op 26 april 2021 van start gegaan met een onlineconferentie³. In 2022 zal er ook worden gewerkt aan een gezamenlijk kader voor jongeren. De twee kaders bouwen voort op de bestaande kaders van de OESO-INFE voor kerncompetenties inzake financiële geletterdheid⁴ en actualiseren deze met digitale competenties en competenties op het gebied van duurzame financiering en veerkracht. De competenties worden waar nodig aangepast aan de EU-context.

Financiële geletterdheid verwijst naar een combinatie van financieel bewustzijn, kennis, vaardigheden, attitudes en gedragingen die nodig zijn om gezonde financiële beslissingen te nemen en uiteindelijk persoonlijk financieel welzijn te bereiken⁵. Het doel van het kader van de EU/OESO-INFE voor financiële competenties voor volwassenen is het bevorderen van een gedeeld begrip van financiële competenties voor volwassenen tussen de lidstaten en nationale autoriteiten, onderwijsinstellingen, het bedrijfsleven en de burgers. Daarnaast vormt het een basis voor een meer gecoördineerde aanpak tussen EU- en nationale beleidsmakers. Door de inspanningen ter verbetering van de financiële geletterdheid te ondersteunen, beoogt het kader bij te dragen tot de algemene doelstelling om het persoonlijk financieel welzijn te verbeteren.

Het kader is gericht op competenties met betrekking tot persoonlijke financiën en heeft geen betrekking op competenties die al in andere bestaande kaders zijn opgenomen, zoals het Europees kader voor digitale competenties voor burgers (DigComp)⁶, het Europees

¹ Een kapitaalmarktenunie ten dienste van mensen en ondernemingen — Een nieuw actieplan, COM/2020/590 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=COM:2020:590:FIN>

² Gezamenlijk verslag van de EU/OESO-INFE over de resultaten van het haalbaarheidsonderzoek voor de ontwikkeling van een kader voor financiële competenties in de EU: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/210408-report-financial-competence-framework_en.pdf, april 2021.

³ https://ec.europa.eu/info/events/finance-210426-eu-financial-competence-framework_en

⁴ Kader van de G20/OESO-INFE voor kerncompetenties inzake financiële geletterdheid voor volwassenen (18 jaar en ouder): <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/Core-Competencies-Framework-Adults.pdf> en het kader van de OESO-INFE voor kerncompetenties inzake financiële geletterdheid voor jongeren (15-18 jaar): <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/Core-Competencies-Framework-Youth.pdf>

⁵ Aanbeveling van de Raad van de OESO over financiële geletterdheid, 29 oktober 2020; <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0461>. Deze definitie stemt overeen met de definitie van “competentie” in de aanbeveling van de Raad van de EU; Aanbeveling van de Raad van 22 mei 2018 inzake sleutelcompetenties voor een leven lang leren: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2018.189.01.0001.01.ENG

6 DigComp | EU Science Hub (europa.eu)

kader voor ondernemerscompetenties (EntreComp)⁷ en het kader van de OESO-INFE voor kerncompetenties inzake financiële geletterdheid voor micro-, kleine en middelgrote ondernemingen⁸, maar vult deze eerder aan.

Het kader voor financiële competenties van de EU/OESO-INFE wordt beschikbaar gesteld voor een gebruik op vrijwillige basis in de EU door overheidsinstanties, particuliere organen en het maatschappelijk middenveld. Het kader zou kunnen worden gebruikt om de ontwikkeling van nationale beleidsmaatregelen en initiatieven op het gebied van financiële geletterdheid te ondersteunen.

Het kader is niet zozeer bedoeld als leerplan, maar als een conceptuele basis voor de ontwikkeling van een verscheidenheid aan beleids- en andere maatregelen op het gebied van financiële educatie. Het biedt een reeks resultaatgerichte competenties die kunnen worden gebruikt om:

- de **ontwikkeling, uitvoering en actualisering van nationale strategieën voor financiële geletterdheid** te ondersteunen;
- de **opzet van programma's voor financiële educatie en de ontwikkeling van leermateriaal en -instrumenten voor financiële educatie** te ondersteunen. Ook zou het de opname van financiële educatie in de leerplannen van instellingen voor hoger onderwijs kunnen ondersteunen, informatie kunnen verstrekken voor de opzet van opleidingsmateriaal voor volwassenen, en leermateriaal en programma's kunnen ondersteunen die specifiek zijn ontworpen om financieel kwetsbare groepen te helpen. Ook kan het kader de basis vormen voor het opzetten van particuliere of openbare bewustmakingscampagnes;
- de **beoordeling van de niveaus van financiële geletterdheid en de evaluatie van initiatieven op het gebied van financiële geletterdheid** te vergemakkelijken. Het kan bijvoorbeeld worden gebruikt als uitgangspunt voor de ontwikkeling van indicatoren voor financiële geletterdheid waarmee de doeltreffendheid van nationale initiatieven op het gebied van financiële geletterdheid kan worden beoordeeld.

Zoals beschreven in deel 2.3, wordt het kader in twee versies beschikbaar gesteld: een afdrukbare Word-versie met alle competenties, en een Excel-versie waarmee gebruikers in het kader kunnen navigeren en competenties op basis van hun behoeften kunnen filteren.

1.2. Mogelijke gebruiksgevallen

Wanneer het kader wordt gebruikt voor de ontwikkeling van beleid en initiatieven, moeten beleidsmakers en programmaontwerpers wellicht een selectie van de meest relevante competenties in het kader vaststellen om programma's, middelen en instrumenten te ontwerpen die zijn toegesneden op de specifieke behoeften van de deelnemers. Dit kader is een hulpmiddel om beleidsmakers en beroepsbeoefenaren te ondersteunen bij het opstellen van hun eigen beleid en programma's en is geen leerplan op zich, maar het kan

---

⁷ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1317&langId=nl>

⁸ <https://www.oecd.org/finance/financial-education/OECD-INFE-core-competencies-framework-on-financial-literacy-for-MSMEs.pdf>

gemakkelijk worden aangepast zodat het kan inspelen op specifieke situaties of de behoeften van doelgroepen.

Zo zullen de **toekomstige gebruikers van het kader de meest relevante competenties kunnen selecteren en verzamelen voor een aantal specifieke “levensfasen”**. Een persoon die zijn of haar eerste salaris ontvangt, moet een reeks competenties verwerven met betrekking tot financiële bescheiden (het opslaan van loonstroken als toekomstige referentiebron), sparen (het belang begrijpen van het regelmatig opzijzetten van geld) en pensioen (het belang begrijpen van pensioenplanning vanaf jonge leeftijd). Een ander voorbeeld is het afsluiten van een hypotheek voor de aankoop van een eerste huis: deze belangrijke financiële beslissing vereist inzicht in de belangrijkste kenmerken van de hypotheek als financieel product en inzicht in de financiële gevolgen van deze verbintenis, met inbegrip van de gevolgen voor de toekomstige beschikbare inkomsten, en de gevolgen van het niet aflossen van de lening (bv. executie).

Een ander **mogelijk gebruik van het kader is het selecteren en uitlichten van de meest relevante competenties voor bepaalde specifieke doelgroepen**, zoals vrouwen, ouderen, jongeren, lage-inkomensgroepen of andere groepen die financieel kwetsbaar kunnen zijn. De prioriteit die aan specifieke doelgroepen wordt gegeven voor de toepassing van het kader in op maat gesneden opleidingen zal waarschijnlijk in zekere mate per lidstaat verschillen en afhangen van lokale (nationale of regionale) omstandigheden.

1.3. De ontwikkeling van het kader voor financiële competenties

Het succes van het kader voor financiële competenties van de EU/OESO-INFE zal afhangen van het vermogen om tot een gemeenschappelijk inzicht te komen en de bereidheid van de lidstaten en belanghebbenden om het kader te gebruiken teneinde informatie te verstrekken over en bij te dragen tot beleid en initiatieven op het gebied van financiële geletterdheid. **Het was daarom van fundamenteel belang om vanaf een vroeg stadium samen te werken met de instellingen en organisaties die het kader uiteindelijk zullen gebruiken. Daarom hebben de lidstaten en de belanghebbenden een belangrijke rol gespeeld bij de ontwikkeling van het kader:**

- Er is een speciale subgroep van de **EU-overheidsdeskundigengroep inzake financiële retaildiensten (GEGRFS)** opgericht om de ontwikkeling van het competentiekader te ondersteunen. De subgroep bestaat uit deskundigen van nationale autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor het beleid inzake financiële geletterdheid. Sommige leden van de subgroep zijn ook lid van de OESO-INFE. De GEGRFS-subgroep is tussen juni 2021 en december 2021 vijf keer bijeengekomen voor de ontwikkeling van het kader.
- Daarnaast werd in oktober 2021 een **technische bespreking met deskundigen** georganiseerd om na te gaan of het ontwerp-kader voor competenties bruikbaar is voor beroepsbeoefenaren (volwassenenopleiders, consumentenorganisaties en vertegenwoordigers van het bedrijfsleven die betrokken zijn bij programma's voor financiële geletterdheid), en om te begrijpen of en hoe het kader kan worden herzien om het gebruiksvriendelijker en gemakkelijker uitvoerbaar te maken in concrete educatieve initiatieven.

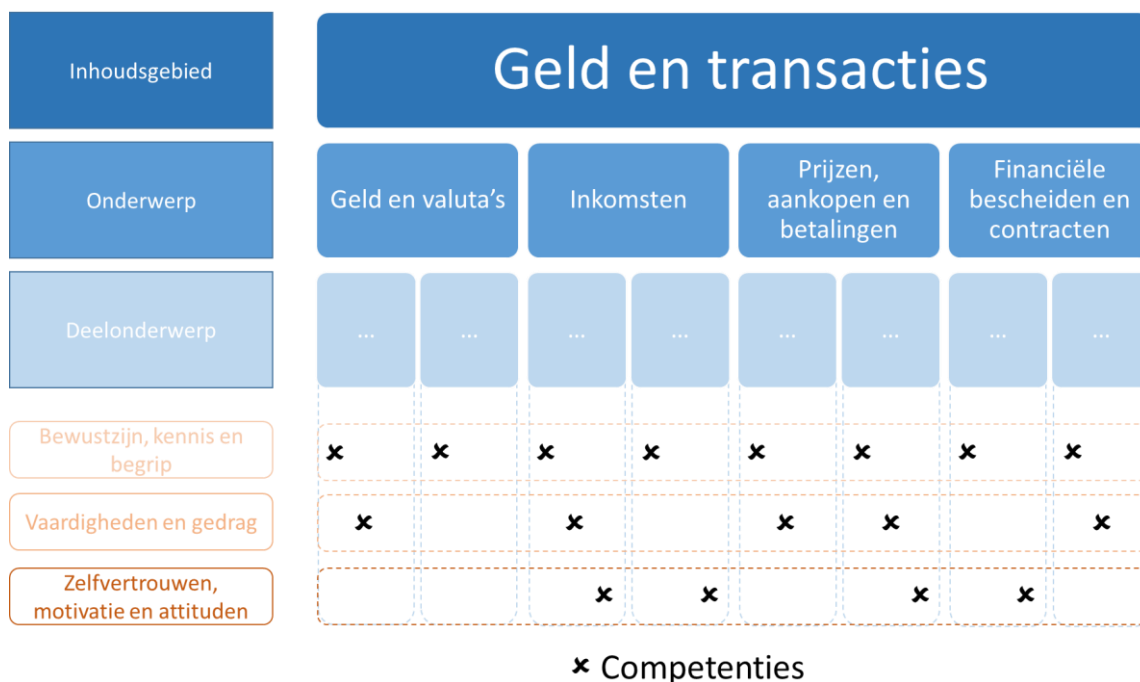
2. NAVIGEREN IN HET KADER VOOR FINANCIËLE COMPETENTIES

2.1. De structuur van het kader

In het gezamenlijke kader van de EU/OESO-INFE voor financiële competenties voor volwassenen zijn de competenties in vier inhoudsgebieden verdeeld: **geld en transacties**, **planning en beheer van financiën**, **risico en rendement** en **financieel landschap**⁹. Deze inhoudsgebieden zijn vervolgens verder onderverdeeld in onderwerpen en deelonderwerpen.

Voor elke competentie worden drie dimensies in aanmerking genomen: **i) bewustzijn/kennis/begrip**; **ii) vaardigheden/gedrag**; en **iii) zelfvertrouwen/motivatie/attitude**. De eerste dimensie **bewustzijn/kennis/begrip** heeft betrekking op competenties die verband houden met aspecten op het gebied van kennis of informatie (op de hoogte zijn van bepaalde informatie of bekend zijn met een onderwerp). De tweede dimensie **vaardigheden/gedrag** beschrijft competenties in verband met acties en vaardigheden die tot doel hebben het persoonlijk financieel welzijn te verbeteren. De derde categorie **zelfvertrouwen/motivatie/attitude** is gericht op de interne besluitvorming die financieel gedrag om financieel welzijn te bereiken of in stand te houden ondersteunt of belemmert.

Figuur 2.1 geeft een schematische voorstelling en een voorbeeld van de wijze waarop elk inhoudsgebied en elke dimensie binnen het kader zijn georganiseerd. Er moet rekening worden gehouden met het feit dat veel competenties relevant kunnen zijn voor verschillende inhoudsgebieden en dat zij niet zijn herhaald om overlappingen te voorkomen.

Figuur 2.1: schematische voorstelling van competenties in het inhoudsgebied “geld en transacties”.

⁹ Deze structuur komt overeen met het vorige competentiekader voor volwassenen van de OESO/INFE.

2.1.1. *Inhoudsgebied 1: geld en transacties*

Dit inhoudsgebied omvat de kennis, vaardigheden en attitudes met betrekking tot: de verschillende vormen van geld en valuta's; inkomsten; prijzen, aankopen en betalingen; en het belang van financiële bescheiden en contracten.

Het belangrijkste doel van dit inhoudsgebied is de competenties vast te stellen en te identificeren die nodig zijn om inzicht te krijgen in de verschillende kenmerken van geld, hoe dit geld als inkomsten kan worden verkregen, hoe het kan worden omgewisseld voor goederen en diensten en hoe belangrijk het is om een administratie bij te houden van de manier waarop het wordt verkregen en uitgewisseld.

Deze onderwerpen beslaan sommige van de meest elementaire en fundamentele competenties. Het begrijpen van de kenmerken van geld is zeer belangrijk, aangezien geld financieel welzijn ondersteunt en verschillende vormen kan aannemen. De *aan inkomsten gerelateerde competenties* zijn essentieel voor financiële veerkracht en zijn relevant voor veel andere competenties, zoals het maken van een begroting, sparen en pensioen.

De competenties in het deel over *prijzen, aankopen en betalingen* zijn gericht op gebieden die verband houden met het omwisselen van geld voor diensten en producten en het overmaken van geld. Een persoon met deze competenties zou naar de voordeligste prijzen voor producten en diensten en de meest efficiënte aankoopmethoden zoeken.

Tot slot heeft het laatste deel betrekking op *financiële bescheiden en contracten*, die van fundamenteel belang zijn voor het bijhouden van financiële transacties en overeenkomsten die door de betrokkene zijn ondertekend. De competenties in dit deel hebben betrekking op kennis in verband met het opvragen, bijhouden en begrijpen van financiële bescheiden en contracten.

2.1.2. *Inhoudsgebied 2: planning en beheer van financiën*

Dit inhoudsgebied omvat de kennis, vaardigheden en attitudes met betrekking tot het opstellen van een begroting; het beheren van inkomsten en uitgaven; sparen; beleggen; langetermijnplanning; pensionering; leningen; schulden en schuldbeheer.

Het belangrijkste doel van dit inhoudsgebied is de vaststelling van de competenties *voor het beheer van de financiële situatie* van een persoon of huishouden op korte en lange termijn. Dit omvat niet alleen het dagelijkse beheer van inkomsten en uitgaven, maar ook planning voor de toekomst; hieronder vallen zowel competenties op het gebied van sparen en beleggen als krediet- en schuldbeheer.

Het beheer van inkomsten en uitgaven berust op een begroting en een nauwkeurig beheer van inkomende en uitgaande geldmiddelen. Bij de competenties op het gebied van begroting en beheer van inkomsten en uitgaven wordt bijzondere aandacht besteed aan het belang van de planning en beheersing van de in- en uitstromen van geld. Hier wordt ook benadrukt hoe het gebruik van begrotingsinstrumenten kan helpen.

Sparen en beleggen zijn ook belangrijke aspecten van de planning en het beheer van financiën. Het inhoudsgebied omvat competenties die benadrukken hoe belangrijk het is geld opzij te zetten, hoe dat moet en welke soorten producten hiervoor kunnen worden gebruikt. Daarnaast vallen ook de basisbeginselen van beleggen, diversificatie en duurzaam beleggen onder het kader.

Om financieel welzijn te bereiken, mag niet worden gehandeld uit kortetermijnoverwegingen maar moet rekening worden gehouden met de financiële behoeften op lange termijn. Daarom omvat het inhoudsgebied ook competenties op het gebied van *pensionering, langetermijnplanning en vermogensopbouw*.

Tot slot zijn de laatste delen van dit inhoudsgebied gericht op krediet- en schuldbeheer. De competenties in deze delen zijn bedoeld om personen bewust te maken van de positieve en negatieve aspecten van krediet, wanneer het raadzaam is krediet aan te vragen, hoe financiële problemen in verband met schulden kunnen worden voorkomen en hoe situaties van hoge schuldenlast kunnen worden overwonnen.

2.1.3. Inhoudsgebied 3: risico en rendement

Dit inhoudsgebied omvat de kennis, vaardigheden en attitudes met betrekking tot de identificatie van risico's; financiële vangnetten; verzekering; en het in evenwicht houden van risico en rendement.

Het doel van dit inhoudsgebied is de competenties te bestrijken die verband houden met het beoordelen van risico's, het begrijpen hoe deze kunnen worden beperkt door middel van verzekering en financiële vangnetten, en het begrijpen van de voor- en nadelen bij het nemen van risico's.

Het naar behoren herkennen van risico's is belangrijk voor het financiële welzijn van een persoon, aangezien het zich bewust zijn van risico's van fundamenteel belang is bij het nemen van financiële en andere soorten beslissingen. De competenties in het eerste deel hebben betrekking op de basisbeginselen en bronnen van risico's, met inbegrip van risico's die inherent zijn aan financiële producten en risico's die kunnen worden afgedekt en waartegen men zich kan verzekeren.

Afhankelijk van de voorkeuren en omstandigheden van personen kan het ook belangrijk zijn om risico's te beperken. Daarom komen in dit deel de competenties in verband met financiële vangnetten en verzekeringen aan de orde. Deze competenties kunnen zowel risico's als onverwachte negatieve schokken die gevolgen kunnen hebben voor het financieel welzijn, helpen verminderen.

Risico is ook een fundamenteel concept bij beleggen, aangezien een hoger verwacht of vereist rendement doorgaans een hoger risico met zich meebrengt. Dit deel bestrijkt derhalve ook competenties op het gebied van beleggen.

2.1.4. Inhoudsgebied 4: financieel landschap

Dit inhoudsgebied omvat de kennis, vaardigheden en attitudes met betrekking tot regelgeving en consumentenbescherming; de rechten en verantwoordelijkheden van consumenten; het gebruik van financiële educatie, financiële informatie en financieel advies; financiële producten en diensten; oplichting en fraude; inzicht in belastingen en overheidsuitgaven; en externe invloeden op financiële beslissingen.

Dit inhoudsgebied bestrijkt de kenmerken en eigenschappen van de financiële wereld. De eerste reeks competenties heeft betrekking op consumentenbescherming en de rechten en verantwoordelijkheden van consumenten. Regels inzake consumentenbescherming dragen bij tot het behoud van het financieel welzijn van de consument. Mensen moeten zich bewust zijn van de verplichtingen die zij bij de aankoop van producten of diensten op zich nemen.

Het is belangrijk dat volwassenen toegang hebben tot betrouwbare financiële informatie, financiële educatie en financieel advies. De competenties in dit deel hebben betrekking op competenties in verband met het vermogen om dergelijke informatie te verkrijgen van gecontroleerde bronnen, de rol van financiële educatie, en waar en wanneer financieel advies kan worden ingewonnen.

Het financiële landschap wordt sterk beïnvloed door de beschikbare financiële producten en diensten. Een groep competenties is gericht op de algemene kenmerken van financiële producten en diensten. In dit deel wordt ingegaan op de informatie die openbaar moet worden gemaakt en op de competenties in verband met de geschiktheid van producten en diensten.

Het financiële landschap wordt in toenemende mate geteisterd door oplichting en fraude, die aanzienlijke financiële gevolgen kunnen hebben. Om het financieel welzijn in stand te houden, moeten volwassenen zich bewust zijn van het bestaan van oplichting en fraude. Het deel heeft betrekking op competenties op het gebied van het bewustzijn en het vermogen van personen om te reageren op frauduleuze situaties, waaronder het vermogen om oplichting en fraude aan de bevoegde autoriteit te melden.

Belastingen vormen een essentieel onderdeel van het financiële landschap waarmee personen tijdens hun leven te maken krijgen. De competenties in dit deel hebben betrekking op het feit dat personen zich bewust moeten zijn van het belang van belastingen, hun vermogen om belastingaangiften in te dienen en het besef van de gevolgen indien zij dat niet doen. Dit deel heeft ook betrekking op competenties in verband met overheidsuitgaven zodat mensen weten waarvoor belastingen worden gebruikt.

De laatste reeks competenties is gericht op externe invloeden. Personen moeten zich ervan bewust zijn dat hun financiële besluitvorming kan worden beïnvloed door externe factoren en dat hun financiële beslissingen gevolgen kunnen hebben voor de samenleving als geheel. De competenties in dit deel zijn gericht op het bewustzijn van dergelijke factoren en op het belang van het ontwikkelen van strategieën om deze waar mogelijk te beperken.

2.2. Horizontale dimensies van het kader

2.2.1. Digitale financiële competenties

Het oorspronkelijke kader van de G20/OESO-INFE voor kerncompetenties inzake financiële geletterdheid werd in 2016 gepubliceerd. Sindsdien is de digitalisering van financiën en communicatie snel toegenomen en is zij nog verder versneld door de COVID-19-pandemie. Goederen en diensten, waaronder ook financiële producten en diensten, worden steeds vaker aangeboden via digitale middelen, waardoor personen die niet over de kennis, vaardigheden en attitudes beschikken om deze veilig te gebruiken, het risico lopen achter te blijven.

In het nieuwe kader van de EU/OESO-INFE worden digitale financiële competenties beter geïntegreerd, waarbij ook rekening wordt gehouden met recente ontwikkelingen. Digitale financiële competenties zijn competenties met betrekking tot digitale financiële diensten, digitale hulpmiddelen voor persoonlijke financiën, digitale activa of andere competenties op het gebied van digitale media voor persoonlijke financiën. Digitale competenties zijn transversaal en relevant in het hele kader. Daarom zijn deze competenties horizontaal opgenomen in alle inhoudsgebieden en delen in plaats van te zijn gegroepeerd in een apart

deel over digitale financiële competenties. Er is met name op gelet om competenties op flexibele wijze te formuleren en zo rekening te houden met mogelijke toekomstige ontwikkelingen.

Voorbeelden van opgenomen digitale financiële competenties zijn onder meer competenties op het gebied van digitale valuta, digitale hulpmiddelen en betalingsmethoden, cryptoactiva, persoonsgegevens en de bescherming van persoonsgegevens, digitale financiële producten en diensten, robotadvies, onlineoplichting en -fraude, en cyberrisico's.

Om de digitale financiële competenties gemakkelijker te identificeren, zijn ze in de afdruckbare versie van het kader in het blauw gemarkeerd¹⁰.

2.2.2. Competenties op het gebied van duurzame financiering

Duurzaamheidskwesties worden steeds belangrijker voor persoonlijke financiën en er is momenteel een sterke toename van duurzame financiële producten en diensten. In de EU wordt de regelgeving met betrekking tot duurzame financiering, en met name met betrekking tot informatieverschaffing over duurzaamheid, in een hoog tempo ontwikkeld. Hierdoor hebben mensen meer mogelijkheden om hun financiële beslissingen af te stemmen op hun voorkeuren op het gebied van duurzaamheid, wat ook bredere maatschappelijke gevolgen kan hebben. Dit kan echter ook de complexiteit vergroten van het financiële landschap waarin zij hun beslissingen moeten nemen. Volwassenen moeten de kennis, attituden en vaardigheden ontwikkelen die nodig zijn om gezonde financiële beslissingen te nemen waarbij hun (ecologische, sociale en governance-) voorkeuren op het gebied van duurzaamheid in aanmerking worden genomen.

De competenties op het gebied van duurzame financiering werden in beperkte mate bestreken door het kader van de G20/OESO-INFE voor kerncompetenties inzake financiële geletterdheid voor volwassenen. Zij zijn nu beter geïntegreerd in het nieuwe kader van de EU/OESO-INFE. De competenties op het gebied van duurzame financiering zijn zodanig geformuleerd dat ook rekening wordt gehouden met verwachte ontwikkelingen. Dit is met name een uitdaging gezien het hoge tempo van de ontwikkelingen op het gebied van duurzame financiering en de technische aard van sommige competenties.

Net als digitale financiële competenties zijn competenties op het gebied van duurzame financiering horizontaal in het hele kader opgenomen, aangezien duurzame financiering relevant is voor verschillende aspecten van persoonlijke financiën, en verder dan beleggen gaat.

Enkele van de belangrijkste competenties op het gebied van duurzame financiering die zijn opgenomen, hebben betrekking op het milieueffect van aankopen, duurzaamheidskenmerken van beleggingsproducten, duurzame beleggingen, greenwashing, klimaatgerelateerde risico's en duurzaamheidslabels.

---

¹⁰ In bepaalde gevallen kan het voorkomen dat er in de competentie niet expliciet wordt verwezen naar een digitaal of onlineaspect, maar omdat de competentie een belangrijke digitale dimensie heeft waarmee gebruikers rekening moeten houden, is deze blauw gemarkeerd.

Om de competenties op het gebied van duurzame financiering gemakkelijker te identificeren, zijn ze in de afdrubbare versie van het kader in het groen gemarkeerd.

2.2.3. Financiële veerkracht

De COVID-19-pandemie heeft de noodzaak vergroot om de financiële veerkracht van huishoudens te verbeteren en de financiële kwetsbaarheid aan te pakken. Volgens gegevens van Eurostat was een derde van de huishoudens in de EU niet in staat om in normale tijden, laat staan tijdens de pandemie, onverwachte uitgaven op te vangen. De International Survey of Adult Financial Literacy 2020 van de OESO-INFE¹¹ heeft aangetoond dat reeds vóór de pandemie ongeveer een op de drie volwassenen in de deelnemende OESO-landen bezorgd was over de normale kosten van levensonderhoud. Financiële geletterdheid kan mensen helpen bij het opbouwen van hun financiële veerkracht. De niveaus van financiële geletterdheid blijven echter aanzienlijk variëren tussen de bevolkingsgroepen, waarbij de financieel minst geletterde groepen mogelijk kwetsbaarder en minder veerkrachtig zijn op financieel gebied.

Voor de toepassing van dit kader wordt financiële veerkracht gedefinieerd als het vermogen van personen of huishoudens om weerstand te bieden aan, om te gaan met en te herstellen van negatieve schokken met financiële gevolgen¹². Deze schokken kunnen zowel op macro- (algemeen) als microniveau (individueel) plaatsvinden. Belangrijke overwegingen in dit verband zijn het voorkomen (preventieve actie) en het snelle herstel (het vermogen om weerstand te bieden aan) van ernstige negatieve financiële gevolgen van schokken. Financiële veerkracht omvat dus een breed scala aan competenties.

In het kader van de EU/OESO-INFE voor financiële competenties voor volwassenen worden de belangrijkste competenties voor financiële veerkracht vastgesteld. Dit kan nationale regeringen en betrokken belanghebbenden ertoe aanzetten om het kader te gebruiken bij de ontwikkeling van beleid en maatregelen die specifiek gericht zijn op het opbouwen van financiële veerkracht, met name van financieel kwetsbare groepen. Competenties die relevant zijn voor financiële veerkracht zijn niet gemarkeerd in de afdrubbare versie van het kader, maar wel in de Excel-versie.

2.2.4. Essentiële competenties

Hoewel het kader een breed scala aan competenties bestrijkt die relevant zijn voor personen, worden zij niet allemaal als essentieel beschouwd. Bovendien wezen de International Survey of Adult Financial Literacy 2020 van de OESO-INFE¹³ en eerdere enquêtes naar financiële geletterdheid bij volwassenen van de OESO-INFE op de grote heterogeniteit van de niveaus van financiële geletterdheid, niet alleen tussen landen, maar vooral binnen de landen.

Om de navigatie en het gebruik van het kader voor beleidsmakers en beroepsbeoefenaren te vergemakkelijken, worden de competenties gespecificeerd die van bijzonder belang zijn

---

¹¹ <https://www.oecd.org/financial/education/oecd-infe-2020-international-survey-of-adult-financial-literacy.pdf>

¹² Deze definitie is in overeenstemming met de definitie die wordt gebruikt in het verslag van de G20/OESO-INFE over de ondersteuning van financiële veerkracht en transformatie door middel van digitale financiële geletterdheid <https://www.oecd.org/finance/financial-education/supporting-financial-resilience-and-transformation-through-digital-financial-literacy.htm>

¹³ <https://www.oecd.org/financial/education/oecd-infe-2020-international-survey-of-adult-financial-literacy.pdf>

voor: **i) het dagelijks leven en/of het huidig of toekomstig financieel welzijn; en ii) een meerderheid van de volwassen bevolking.** Zo zijn de meeste competenties in de inhoudsgebieden “geld en transacties”, “planning en beheer van financiën” of “financieel landschap”, alsook bepaalde competenties in het inhoudsgebied “risico en rendement” (bv. verzekering en vangnetten) relevant voor het dagelijks leven van de meeste volwassenen (d.w.z. relevant voor i) en ii)). Competenties met betrekking tot wisselkoersen zijn daarentegen alleen relevant voor bepaalde volwassenen (d.w.z. alleen relevant voor i)).

Deze indeling in categorieën laat zien hoe gebruikers bepaalde competenties kunnen kiezen om “essentiële” competenties te onderscheiden van “geavanceerde” of “deskundige” competenties. De indeling in categorieën is niet gemarkeerd in de afdrubbare versie van het kader, maar wel in de Excel-versie.

2.3. Tool om competenties te filteren op basis van de behoeften van de gebruiker

De afdrubbare versie van het kader is aangevuld met een Excel-versie om het voor gebruikers gemakkelijker te maken om door de competenties te navigeren en hierop te filteren naargelang hun behoeften.

Er zijn vijf tags gebruikt voor de overeenkomstige competenties. Deze tags zijn: 1) digitale financiële competentie; 2) competenties inzake duurzame financiering; 3) competenties op het gebied van financiële veerkracht; 4) competenties die relevant zijn voor het dagelijks leven en/of het huidige of toekomstige financiële welzijn en 5) competenties die relevant zijn voor een grote meerderheid van de volwassen bevolking. Daarnaast zijn voor elke competentie metagegevens opgenomen (identificatienummer dat overeenkomt met de Word-versie van het kader, het inhoudsgebied, onderwerp, deelonderwerp, en dimensie: bewustzijn/kennis/begrip, vaardigheid/gedrag of zelfvertrouwen/motivatie/attitude).

Beleidsmakers en beroepsbeoefenaren kunnen tags aanbrengen op basis van hun behoeften en op competenties filteren die voor hen het nuttigst zijn. Zij kunnen bijvoorbeeld alleen de competenties selecteren uit een specifiek deelonderwerp (bijvoorbeeld “basisbeginselen van risico”) of competenties met een specifieke tag (bijvoorbeeld competenties met betrekking tot duurzame financiering of competenties die relevant zijn voor financiële veerkracht). Tags zijn cumulatief, zodat het mogelijk is alle competenties die relevant zijn voor een grote meerderheid van de bevolking, die relevant zijn voor het dagelijks leven en/of het huidig of toekomstig financieel welzijn, en die een dimensie van duurzame financiering hebben, uit te filteren wanneer men leermateriaal wil creëren over de essentiële aspecten van duurzame financiering.

In de toekomst zouden extra tags kunnen worden overwogen, en gebruikers worden verzocht aanvullende tags te gebruiken om het kader aan te passen aan hun behoeften. Zo kunnen bijvoorbeeld competenties worden gemarkeerd om specifieke gebruikssituaties te identificeren, zoals belangrijke financiële beslissingen in het leven.

3. VOLGENDE STAPPEN

3.1. Bevordering van het gebruik van het kader voor financiële competenties voor volwassenen

De totstandbrenging van het kader van de EU/OESO-INFE voor financiële competenties voor volwassenen is slechts een begin. De volgende stap zal betrekking hebben op het verspreiden en faciliteren van de invoering van het kader in de lidstaten en bij belanghebbenden, onder meer via **gerichte uitwisselingen in 2022**. Het doel is het gebruik van het kader in concrete beleidsmaatregelen, instrumenten en educatief materiaal te ondersteunen en beleidsmakers en belanghebbenden een platform te bieden voor de uitwisseling van goede praktijken en geleerde lessen bij de invoering van het kader.

3.2. Ontwikkeling van een kader voor financiële competenties voor kinderen en jongeren (jonger dan 18 jaar)

In 2022 zullen de diensten van de Commissie en de OESO, in samenwerking met de lidstaten, beginnen te werken aan het financiële kader voor competenties voor kinderen en jongeren (personen jonger dan 18 jaar). Het kader zal naar verwachting in 2023 zijn afgerond.

4. WOORDENLIJST

Deze definities zijn opgenomen in de bestaande EU-rechtshandelingen, bouwen voort op de relevante definities of bepalingen in de bestaande EU-rechtshandelingen, of zijn gebaseerd op wereldwijd erkende beleidsinstrumenten en publicaties van de OESO. In sommige gevallen zijn deze definities ingekort of vereenvoudigd. In de gevallen waarin definities zijn ingekort, vereenvoudigd of uitsluitend met het oog op dit document zijn opgenomen, vormen zij geen vaste juridische definitie.

De termen en uitdrukkingen die in deze woordenlijst zijn gedefinieerd, zijn cursief weergegeven in de tekst van het kader.

- **Cryptoactief:** een digitale weergave van waarde of rechten die elektronisch kan worden overgedragen en opgeslagen, met gebruikmaking van Distributed Ledger Technology of vergelijkbare technologie (2020/0265(COD), *Voorstel voor een verordening betreffende markten in cryptoactiva*)
- **Elektronische handtekening:** gegevens in elektronische vorm die gehecht zijn aan of logisch verbonden zijn met andere gegevens in elektronische vorm en die door de ondertekenaar worden gebruikt om te ondertekenen (Verordening 910/2014 betreffende elektronische identificatie en vertrouwensdiensten voor elektronische transacties in de interne markt)
- **Financiële geletterdheid:** een combinatie van financieel bewustzijn, kennis, vaardigheden, attitude en gedrag die nodig zijn om gezonde financiële beslissingen

te nemen en uiteindelijk persoonlijk financieel welzijn te bereiken (Aanbeveling van de OESO-Raad over financiële geletterdheid, 29 oktober 2020¹⁴)

- **Financiële educatie:** het proces waarbij financiële consumenten/beleggers hun inzicht in financiële producten, concepten en risico's verbeteren en, door middel van informatie, instructie en/of objectief advies, de vaardigheden en het zelfvertrouwen ontwikkelen om zich meer bewust te worden van financiële risico's en kansen, weloverwogen keuzes te maken, te weten waar hulp kan worden gezocht, en andere doeltreffende maatregelen te nemen om hun financieel welzijn te verbeteren (OESO-INFE-beginselen op hoog niveau inzake nationale strategieën voor financiële educatie, bekrachtigd door de G20-leiders in 2012)
- **Financiële veerkracht:** het vermogen van personen of huishoudens om weerstand te bieden aan, om te gaan met en te herstellen van negatieve schokken met financiële gevolgen (Verslag van de G20/OESO-INFE over de ondersteuning van financiële veerkracht en transformatie door middel van digitale financiële geletterdheid)
- **Onpartijdig:** voor de toepassing van dit document, wordt onder "onpartijdig" verstaan: onbevooroordeeld en vrij van belangenconflicten. Er zij op gewezen dat dit geen juridische definitie van de EU is.
- **Onafhankelijk beleggingsadvies** (of onafhankelijk financieel advies voor de toepassing van dit kader): advies dat een beleggingsonderneming aan een cliënt op onafhankelijke basis verstrekt, waarbij de beleggingsonderneming aan een aantal vereisten voldoet, met name ten aanzien van een toereikend gamma beschikbare financiële instrumenten, alsmede beperkingen op vergoedingen, commissies of geldelijke of niet-geldelijke voordelen die door derden worden betaald of verstrekt in verband met het verlenen van de dienst aan een cliënt (voortbouwend op de bepalingen van Richtlijn 2014/65/EU betreffende markten voor financiële instrumenten)
- **Betaalrekening met basisfuncties:** betaalrekening waarmee consumenten bepaalde transacties kunnen uitvoeren, zoals ten minste het storten van geld, het opnemen van contant geld en het uitvoeren en ontvangen van betalingstransacties naar en van derden, met inbegrip van de uitvoering van overmakingen (voortbouwend op de bepalingen van Richtlijn 2014/92/EU betreffende de vergelijkbaarheid van de in verband met betaalrekeningen aangerekende vergoedingen, het overstappen naar een andere betaalrekening en de toegang tot betaalrekeningen met basisfuncties)
- **Duurzame belegging:** een belegging in een economische activiteit die bijdraagt tot het bereiken van een milieudoelstelling, of een belegging in een economische activiteit die bijdraagt tot de verwezenlijking van een sociale doelstelling, of een belegging in menselijk kapitaal of in economisch of sociaal achtergestelde gemeenschappen, mits deze beleggingen geen ernstige afbreuk doen aan die doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd praktijken op het gebied van goed bestuur volgen (voortbouwend op de definitie in Verordening 2019/2088

---

¹⁴ Deze definitie stemt overeen met de definitie van "competentie" in de aanbeveling van de Raad van de EU; Aanbeveling van de Raad van 22 mei 2018 inzake sleutelcompetenties voor een leven lang leren: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2018.189.01.0001.01.ENG

betreffende informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële dienstensector)

- **Persoonsgegevens:** alle informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon (“de betrokkene”); als identificeerbaar wordt beschouwd een natuurlijke persoon die direct of indirect kan worden geïdentificeerd, met name aan de hand van een identificator zoals een naam, een identificatienummer, locatiegegevens, een online identicator of van een of meer elementen die kenmerkend zijn voor de fysieke, fysiologische, genetische, psychische, economische, culturele of sociale identiteit van die natuurlijke persoon (Verordening (EU) 2016/679 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens)
- **Greenwashing:** de praktijk waarbij een oneerlijk concurrentievoordeel wordt verkregen door een financieel product als milieuvriendelijk in de markt te zetten, terwijl het in feite niet aan elementaire milieunormen voldoet (voortbouwend op de bepalingen van Verordening (EU) 2020/850 betreffende de totstandbrenging van een kader ter bevordering van duurzame beleggingen)